

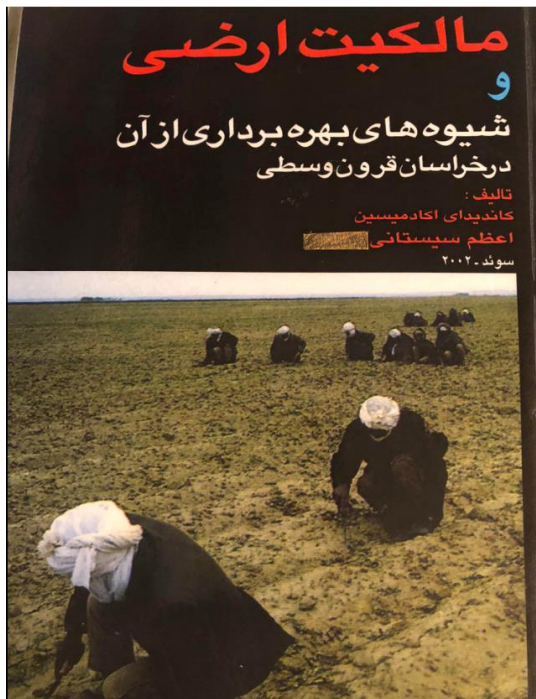

۱۰/۰۱/۲۰۲۳

کاندید اکادمیسین سیستانی

ضرورت نگارش تاریخ مالکیت ارضی در افغانستان

در کشور ما تا قبل از کودتای ثور، زمین و آب بزرگترین ثروت ملی و عمده ترین و کهن ترین منبع روزی و در آمد مردم بود. بنابراین توجه به مسأله ارضی و آب و نظام بهره برداری از زمین از

ضرورت های مهم اقتصادی و اجتماعی کشور و از وظایف مهم و اساسی دولت های افغانستان بود. زیرا در حدود ۸۰ تا ۸۵ درصد نفوس کشور در این رشته تولیدی مصروف کار بودند و از این طریق امرار معاش مینمودند. ولی بنابر استفاده از آلات و ادوات و ابزار ابتدائی تولید در زراعت متکی بر شیوه تولید فیودالی و ماقبل فیودالی محصولات کشاورزی فی واحد کثمتندی در افغانستان در مقایسه با کشورهای دیگر بسیار اندک و ناچیز بود که جوابگوی نیازمندی مردم از جهت مواد ارتزاقی و از صنایع از لحاظ تهیه مواد خام نبود. پس یگانه راه نجات کشور از این بن بست اقتصادی و اجتماعی، خاتمه دادن به تسلط مناسبات تولیدی عقب مانده قرون وسطائی در کشور بود.

برای نخستین بار داودخان، پس از سرنگونی رژیم

سلطنتی و استقرار نظام جمهوری در کشور، گام های اساسی در جهت اصلاحات ارضی به منظور رشد سکتور زراعت برداشت. رژیم جمهوری داود در رابطه به مسایل زمین و دهقان، قوانین مهمی را طرح و تصویب نمود که بطور تدریجی زمینه را برای تحقق اصلاحات ارضی بدون درد سر فراهم میکرد. مگر قبل از تحقق این پروسه، کودتای ثور (۱۹۷۸) حادث شد و آن رژیم و آن قوانین را در نوردید و قدرت سیاسی را حزب دموکراتیک خلق تصاحب کرد.

رژیم حزب دموکراتیک خلق، تلاش هایی در جهت اصلاحات ارضی انجام داد و با زور زمین را از مالکین اصلی منتزع کرد و به دهقانان بی زمین داد مگر این تلاش رژیم نتیجه برعکس به بار آورد. بجای آنکه دهقان از مشی دولت جدید حمایت کند، زمین را رها کرد و در کنار مالک زمین قرار گرفت و برضد دولت تفنگ بدست گرفت و تا رژیم را از قدرت بزیرنکشید، تفنگ بر زمین نگذاشت. این تغییر موضع دهقان در قبال دولت، بیانگر تغییر موقف دهقان بجای وابستگی به زمین و حاصل آن، بمعنی وابستگی به تفنگ و جنگ بود. از آن تاریخ ببعده دهقان از زمین جدا شد و به

د پانوی شمیره: له ۱ تر ۳

افغان جرمن آنلین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاډونه: دلیکنې دلیکنېزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

لوله تفنگ پیوند خورد. اقتصاد جنگ و قاچاق اسلحه و کشت و تولید مواد مخدر، جای اقتصاد سنتی را در کشور گرفت و ضرورت اصلاحات ارضی در کشور بی مفهوم گردید .

معهدا ، نسل های جوان و فردای کشور ضرورت دارند تا بدانند که سوابق مالکیت زمین در افغانستان بعد از اسلام چگونه بوده و مالکین واقطاعداران چگونه و با کدام شیوه های حقوقی و سنتی از زمین های شخصی یا دولتی بهره برداری میکرده اند؟ و از مجموع نفوس کشور ،چند درصد مردم درکار تولید زراعتی و مالدارى سهم داشتند؟ چه مقدار زمین بصورت آبیاری و چه مقدار زمین بصورت للمی سالانه زیرکشت قرار میگرفت و چه مقدار محصول از این زمین ها بدست می آمد و سهم دهقان از فرآورده های کشاورزی و مالدارى برچه بنیادی استوار بود و سهم مالک چقدر؟ و مالیات دولت از زمین های دولتی و ملکیت های شخصی در سطح کل کشور چطور جمع آوری میشد و مقدار آن از جنس و نقد چقدر بود و دولت این وجوه را در کدام راه ها به مصرف میرسانید؟

متاسفانه تمام یا اکثریت تاریخهای که تا کنون در افغانستان نوشته شده اند، تاریخ های سیاسی اند و بجز شرح لشکرکشی های سلاطین و غارت ملل مغلوب، چیز دیگری در آنها به چشم نمیخورد. اکثریت این تاریخها فاقد شرح وضعیت اجتماعی و اقتصادی مردم و مناسبات زمینداری و عواید مالیاتی و منابع این عواید است. هیچگونه شرحی در باره شیوه های بهره برداری از زمین و نحوه تقسیم و توزیع محصول میان مالک و زارع و انواع مالیات اراضی از ولایات مختلفه بخزانة دولتی ندارند.

در این تاریخ ها (به استثنای غبار و حبیبی؛ که اولی وضعیت اجتماعی را بطور کلی در هر یک از حکومت های خاندانی در کشور شرح داده است ولی به شرح مناسبات زمینداری نپرداخته است. و دومی در " افغانستان بعد از اسلام «، از عواید مالیاتی ولایات مختلف در دوران حکومت اسلامی سخن زده اما به چگونگی مالکیت زمین نپرداخته است)، از وضعیت زندگی مردم در شهرها و روستا سخنی در میان نیست و از وجود حرفه ها و پیشه ها و وضعیت پیشه وران هم خبری نیست. در حالی که شهرها مرکز تجمع مردم و کسبه کاران و جای داد و ستد میباشد و هدف هر لشکرکشی قبل از همه فتح شهرهاست و بنابراین در هر لشکرکشی مردم شهری بیشتر متضرر می شدند. کسبه کاران شهری مجبور بودند تا هنگام لشکرکشی ها شمشیر و رکاب و نعل و قیضه اسپ و تسمه کمر بند و لجام اسپ جنگجویان را تهیه کنند. و اگر بافنده و جولا بود می باید جل و توبره و خورجین و پارچه های مورد ضرورت جنگجویان را تهیه کنند. و اگر نانوا و خباز بود می باید قبل از همه نان سپاهی را پخته کند.

خلاصه پیشه وران و اهل حرفه و فروشندگان شهری پیوسته در معرض لشکرکشی ها و غارت و چپاول جنگجویان قرار داشتند . اینها مجبور بودند سالانه چندین بار بدولت مالیات بپردازند تا اجازه ادامه کار خود را داشته باشند. در چنین اوصاعی گاه گاهی مردم از ستم ماموران وصول مالیات به تنگ می آمدند و دست به شورش و طغیان میزدند و دولت بر سر قدرت را یا بزیر می کشیدند و یا مجبور میساختند تا در میزان مالیات کاهش بیآورد . معلومدار که چنین سهولت هایی موقتی بود و چند سبب بعدتر دوباره وضع به شکل اولی بر میگشت .

برای رفع این خلا خلی ضروری است تا نویسندگان و اهل قلم افغانستان به این بخش از تاریخ

کشور همت بخرچ دهند و در زمینه تاریخ مالکیت ارضی و شیوه های بهره برداری از آن در افغانستان دست به تحقیق ببرند و استعداد و ظرفیت کاری و علمی خود را تبارز دهند.

یکی از منابع مهمی که در تاریخ اجتماعی و اقتصاد زراعتی کشور ما خیلی کمک میکند: کتاب «ژورنال سیاسی و تاریخی افغانستان» تالیف دبلیو آدمک میباشد که درشش جلد به زبان انگلیسی نوشته و تالیف شده است. خوشبختانه این کتاب از طرف جناب رحمت آریا در دست ترجمه است و تا کنون ترجمه جلد چهارم آن بزبان پشتو در پورتال افغان جرمن آنلاین به نشر رسیده است.

در این ژورنال میتوان به ارقام و احصاییه های مهمی دست یافت که درباره واحدهای تولیدکشاورزی در افغانستان قرن ۱۹ تا سال ۱۹۱۴ به نشر رسیده است .

در این کتاب واحدهای تولیدی بنام قلبه یادشده و در هر ولایت و هر ولسوالی و هر روستا تعداد این واحدها در جداول جداگانه همراه با تعداد دهقانان اقتصاداً فعال و مالدار و مالکان زمین و نهرهای آبیاری نشان داده شده است.

با تحلیل و تجزیه این جداول میتوان به رمز و راز کلی اقتصاد زراعتی در افغانستان قرون نهم و بیستم پی برد.

به آرزوی روزی که فرزندان وطن تاریخی در زمینه مالکیت ارضی و مناسبات کشاورزی در افغانستان بنویسند. جای چنین تاریخی در کشور خالی است و بشدت ضرورت احساس میشود..

تاریخی که در آن وضعیت مالکیت زمین و شیوه های بهره برداری از آن در آن بدرستی تشریح شده باشد.

پایان ۹ / ۱ / ۲۰۲۳

د پانو شمیره: له ۳ تر ۳

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ